

Logotyp 	Nazwa instytucji Muzeum Ustrońskie	
Tytuł jednostki / publikacji / fotografii O inteligencji, „Kultura”, 22 czerwca 1980, Rok XVIII, nr 25 (888), s. 7.		
Ilość stron oryginału 1	Ilość skanów 1	Liczba plików publikacji 5
Autor Jan Szczepański	Wydawnictwo / zakład fotograficzny Robotnicza Spółdzielnia	Skan okładki
Miejsce wydania Warszawa	Rok wydania / Data powstania 1980	
Sygnatura ---	Rodzaj zasobu (np. zdjęcie, czasopismo itp.) artykuł	
Wymiary (wys x szer) 34 x 11 cm	Stan zachowania ---	Charakterystyka skanowanego obiektu Recenzja Jana Szczepańskiego poświęcona badaniom przeprowadzonym w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego pt. „Polska inteligencja współczesna. Z problematyki samowiedzy”, w której autor podsumowuje dotychczasowy stan badań nad omawianą kwestią i zachęca do zapoznania się z wynikami prac łódzkich uczonych nie tylko innych socjologów, ale i dziennikarzy, polityków czy władze wyższych uczelni.
Hasła przedmiotowe (okres historyczny, postacie, miejsce) XX wiek, Polska Rzeczpospolita Ludowa, Jan Szczepański		
Hasła tematyczne (np. miasto, przemysł, kuznia, letnicy itp.) Nauka polska, Filozofia, Socjologia, Uniwersytet Łódzki, Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, inteligencja, komunizm, socjalizm, społeczeństwo,		
Prawa autorskie ---		

re
cen
zje

O inteligencji

Jan Szczepański

W ramach problemu węziowego, poświęconego badaniom nad strukturą społeczeństwa socjalistycznego powstaje wiele prac i publikacji. Tym razem chcę zwrócić uwagę na jedną z nich, napisaną przez grono młodych pracowników U. Ł. pod kierunkiem Andrzeja Boruckiego, autora głośnej w swoim czasie książki „Kariery zawodowe i postawy społecznej inteligencji w PRL w 1945-59” (1967).

Warto zwrócić uwagę na ten kolejny etap badań nad inteligencją polską, która od czasów Oświecenia, gra tak ważną rolę w dziejach narodu. W wieku dwudziestym toczyły się długie i pasjonujące dyskusje nad jej cechami, zadaniami, rolą jaką gra i jaką grać powinna w ży-

ciu narodu a potem odzyskanego państwa polskiego.

W PRL dyskusje zostały podjęte na nowo, zwłaszcza po głośnej pracy J. Chałasińskiego „Genealogia inteligencji polskiej” (1946). W latach 50-tych podjęto szerokie badania nad procesami tworzenia się „inteligencji ludowej” a potem „inteligencji socjalistycznej”, a równocześnie polityka partii i państwa zmierzała do kierowania tymi procesami i utwierdzania ich pożądaných skutków.

Można by więc na progę lat 80-tych zapytać, jakie są wyniki tych usiłowań, czy inteligencja wykształcona w przebudowanym systemie szkolnictwa wyższego wykazuje te pożądané cechy, które wytyczały zasady polityki rekrutacji i kształce-

nia w latach 50-tych. Lecz omawiany zbiór prac jest także interesujący z innych powodów. Zajmuje się przede wszystkim problemami samowiedzy inteligencji, czyli jej poglądami na społeczeństwo, strukturę społeczną, własne miejsce w tym społeczeństwie i własne funkcje.

Tutaj oczywiście także można by dokonywać porównań z punktu widzenia efektywności polityki, która zmierzała do wykształcenia inteligencji socjalistycznej i przywiązywała do świadomości dużą wagę. Są w tym opracowaniu porównania z wynikami badań prowadzonych w latach 50-tych i 60-tych, a rozdział wstępny A. Boruckiego „Inteligencja polska — dylemat nadal aktualny” nawiązuje do dyskusji i badań prowadzonych w poprzednich dziesięcioleciach.

Wszystkie prace zawarte w tym zbiorze pochodzą z badań empirycznych, prowadzonych nad absolwentami szkół wyższych, mającymi już staż pracy zawodowej. „Podstawowym pytaniem, na które szukamy odpowiedzi w tych badaniach jest pytanie dotyczące skutków różnicowania wewnętrznego współczesnej

inteligencji. Chcieliśmy stwierdzić, na ile pewne poglądy, oceny i przekonania dotyczące inteligencji, jak również niektóre zachowania (a dokładniej rzecz biorąc relacje o zachowaniach) są jednolite, na ile zaś odmienne wśród współczesnej inteligencji... Na ile więc uzasadnione są twierdzenia o wysokim stopniu dezintegracji tej grupy jako całości” (s. 14). Są to pytania doniosłe nie tylko dla socjologów, ale także dla działaczy i polityków skłonnych do refleksji nad skutecznością stosowanych przez nich metod działania.

Książka składa się z następujących prac: po wspomnianym rozdziale wstępnym mamy nieuniknioną charakterystykę badanej zbiorowości a następnie wyniki badań. B. Nowak „Inteligencja współczesna w opiniach ludzi z wyższym wykształceniem”. W. Święcicki „Samoidentyfikacja inteligencji na tle postrzeganej struktury społecznej”. M. Święcicka „Samocena pozycji społecznej inteligencji”. H. Michajłowska „Funkcje inteligencji w opiniach współczesnych inteligentów”. J. Bartczak-Piekarska „Wybrane elementy sa-

mowiedzy warstwowej”. G. Wojtyśiak „Kontakty towarzyskie inteligencji”. Podsumowanie kończące napisał Andrzej Borucki, redaktor zbioru.

W tej krótkiej notatce sygnalizującej nie zamierzam omawiać szczegółowych wyników badań przedstawionych w poszczególnych opracowaniach. Chcę tylko zachęcić socjologów interesujących się badaniami klas i warstw społecznych, publicystów i dziennikarzy śledzących zmiany naszego społeczeństwa, działaczy politycznych zajmujących się sprawami ludzi z wyższym wykształceniem, a także profesorów szkół wyższych interesujących się tym, jak funkcjonują w społeczeństwie ich wychowankowie, by chociaż przejrzeliby ten zbiór i postarali się z zawartych tam informacji wyciągnąć wnioski dla swojej pracy.

Ma on oczywiście określoną wartość naukową i jest ważkim przyczynkiem pomnażającym wiedzę o przeobrażeniach społeczeństwa, ale jest także materiałem dla refleksji

praktycznych znacznie wykraczających poza zakres analiz autorów. Autorzy wywiązali się dobrze dając wyniki swoich badań do wiadomości specjalistów. Prace są wykonane rzetelnie i są dobrą kontynuacją poprzednich badań. Ale ich ważność wykracza poza budowanie systemu wiedzy socjologii.

Inteligencja ma być grupą nadającą kierunek pracy, ludzie z wyższym wykształceniem wypełniają ministerstwa, komisje planowania, urzędy, komitety partyjne — cóż więc tam robią i z jakimi wynikami? Omawiana książka przynosi pewne elementy wiedzy odpowiadającej także i na to pytanie. Wydano ją w nakładzie 300 egzemplarzy. Ta liczba przesądza możliwości zakresu jej oddziaływania.

Polska inteligencja współczesna. Z problematyki samowiedzy. Prace wykonane w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego. Opublikował Instytut Filozofii i Socjologii PAN jako koordynator problemu „Przeobrażenia struktury społeczeństwa socjalistycznego”, 1980, str. 168, nakład 300 egz.